

Základní škola Merklín, okres Plzeň - jih

Zpravováno v rámci projektu Revolvingového fondu MŽP pod názvem Rozšíření učebny v přírodě a revitalizace Zelené zahrady

**Naučná stezka Zelené zahrady –
vytvořeno přírodovědným kroužkem
ve školním roce 2012/2013.**

Naučná stezka Zelené zahrady

Výškové geografické stupně

1. Planární (nížinný)
2. Kolinní (pahorkatitý)
3. Submontální (vrchovina)
4. Montální (horský)
5. Oreální (vysokohorský)
6. Subalpínský
7. Alpínský
8. Nivální

Submontální, zde se již objevují zástupci jehličnatých stromů jakými jsou jedle smrk a borovice. Lesy jsou převážně smíšené, i když toto pásmo je ovlivněno člověkem který vytvářel smrkové monokultury zahrnující převážně tento typ stromů pro jejich kvalitní dřevo. Na obrázcích můžeš porovnat jedly a smrk.

Jedle bělokorá

Smrk ztepilý

Montální, jsou středohorské polohy kde jsou již výhradně zastoupeny jehličnaté lesy jako jedle, borovice, a smrk. Na tento vegetační stupeň navazuje **Oreální** kde již nebudou zástupci listnatých stromů.

Subalpínský, vegetační stupeň kde jsou již výhradně zastoupené smrkové lesy a porosty kolem horní hranice lesa jako jsou keře a kosodřeviny u nás např. Borovice kleč.

Alpínský a nivální stupně se v naší zemi nevyskytují jedná se o stupně kde již nejsou zastoupeny stromy, ale jen nižší rostliny jako mechy a lišejníky. U posledního stupně je již trvalá sněhová pokrývka.

Léčivé rostliny

Třapatka nachová *Echinacea purpurea*

Popis

Třapatka je vytrvalá až 1 metr vysoká bylina. Lodyhu má přímou a drsnatě chlupatou. Řapíkaté listy jsou kopinatě vejčité, drsnatě chlupaté a na okraji pilovité. Jednotlivé květní úbory jsou na koncích lodyh. Jsou složeny z jazykových, nachových květů okrajových a z trubkovitých hnědých květů umístěných na květním lůžku. Střední květy jsou pichlavé.

Meduňka lékařská *Mellisa officinalis*

Použití

Meduňkový čaj z listů snižuje stres, uklidňuje, uvolňuje, zpříjemňuje spánek a zajišťuje dobré zažívání. Nově se uznávají protivirové účinky, zvláště u herpesvirů (opary). Z listů se rovněž připravuje meduňkový likér. Nať se používá v lidovém lékařství jako hypnotikum a sedativum. Používá se také jako koření. V kuchyni se pro svou citrusovou vůni za čerstva přidává do míchaných nápojů a ovocných salátů.

Šalvěj lékařská

Použití

šalvěj lékařská

Jako koření se užívají čerstvé nebo sušené listy barvy zelenošedé až stříbrošedé. Šalvěje chutnají trpce a lehce nahořkle a hodí se hlavně k vepřovému a telecímu masu. Přidává se také do omáček, nádivek, k ochucení sýrů. Ve staročeské kuchyni byla používána šalvěj lékařská tak často jako petrželka.

Sbírá se i kvetoucí nať v červnu až červenci. Používá se též v léčitelství pro své

protizánětlivé, antivirotické a antibakteriální účinky, zabraňuje průjmům. Omezuje pocení, zejména je-li nervového původu, jako např. při nočním pocení v klimakteriu nebo v pubertě. Droga je i osvědčenou přísadou do čajových směsí při léčbě různých druhů rakovin. Ve vyšších dávkách (nebo v kombinaci s alkoholem) působí toxicky. Není známo mnoho případů otravy, ale je vhodné zvážit použití jako léčiva, nebo potraviny pro riziko poškození jater.

Žádaná je šalvěj i v kosmetice, kde se využívají její stahující a dezinfekční schopnosti. Potlačuje tvorbu lupů, proto se pro závěrečné oplachování hlavy doporučuje šalvějový nálev. Plet'ová voda ze šalvěje léčí problematickou pleť a akné. Pro účinky při léčbě zánětů v ústní dutině a při potlačení nepříjemného zápachu se výtažky ze šalvěje přidávají do ústních vod a zubních past (doporučuje se i žvýkání čerstvého listu nebo kloktání nálevu).

Řepík lékařský

Použití

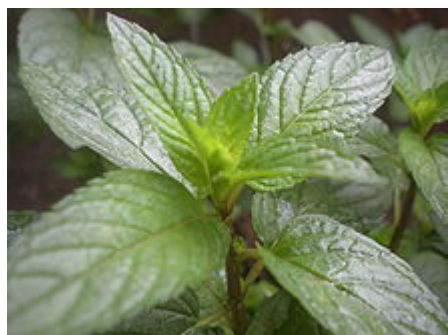
Řepík bylo používán k magii a léčení už v době Plinia staršího. V lidovém léčitelství řepík dokázal vyléčit střelné rány z muškety, a mohl léčit čarodějnictví.

Bylo doporučováno použití řepíku jako lék na mužskou impotenci, vařený v mléce by měl být schopen způsobit, aby muž byl "dostatečně mužný," ale také je uváděno, že při vaření ve velšském pivu má opačný efekt. V tradiční fytoterapii byl doporučen jako lék na nespavost, často byl součástí bylin v polštářích. Také byla pověra, že dokáže vytahovat třísky.

Moderní herbalisté řepík předepisují na poruchy ledvin, jater, močového měchýře, a syndrom podrážděných střev. Je mírně svíravý. Pomáhá při žlučnickových obtížích, má protizánětlivé účinky.

Máta peprná

Použití

Máta peprná

Význam v léčitelství

Listy máty obsahují silici (1 až 2 %) s hlavními složkami mentolem (asi 50 %) a mentonem (asi 10 %). Dále silice obsahuje menthofuramen, piperot, třísloviny, hořčiny, flavonoidy, kyselinu octovou a dalších asi 40 látek. Tyto látky mají blahodárné účinky na činnost trávicího ústrojí. Máta pomáhá odstraňovat křeče, povzbuzuje vylučování trávicích šťáv, působí protizánětlivě a proti nadýmání. Též podporuje funkci přídatných orgánů - jater, slinivky břišní a žlučníku. Inhalace máty pomáhá při zánětech dýchacích cest. Podstata působení mentolu spočívá ve snižování napětí hladkého svalstva. Snižování tlaku ve vnitřních orgánech zabraňuje a předchází bolestem. Mentol vyvolává také pocit chladu a znecitlivuje, proto se ztrácí nepříjemné pocity jako je například svědění. Při nechutenství se podává mátový čaj, máta působí i proti nespavosti, stresu a bolestem hlavy.

Potravinářství

Čerstvé listy se používají do omáček, moučníků, nápojů a salátů. Máta je jednou z ingrediencí do oblíbeného míchaného nápoje *Mojito*. Používá se i k výrobě alkoholického nápoje, známého jako "Peprmintka" nebo "Zelená". Ze sušených listů a vrcholků stonků před rozkvětem se louhuje čaj, také se využívají při přípravě jehněčího masa či zeleniny. Mentol se přidává také do ústních vod a zubních past, žvýkaček, mentolových bonbonů a masážních gelů. Poslední dobou je ale nahrazován mentolem uměle vyrobeným.

Levandule lékařská

Použití

Nálev z květu levandule se přidává do koupele – již v antickém Římě ji přidávali do koupele (latinské *lavare* znamená mýt, umývat se). Levandule se také vkládá mezi oblečení v šatníku, které krásně provoní a zároveň odpuzuje šatní moly. Uplatní se v kosmetickém průmyslu (vonné oleje, parfémy). Používá se i v kuchyni, hlavně ve Francii, Španělsku, Itálii, je jednou ze součástí provensálského koření. Květ levandule je pro své zklidňující účinky přidáván do směsí bylinek užívaných při bolestech hlavy, nespavosti, nervozitě a závratích. Mírně snižuje krevní tlak. Masáže oleji z levandule pomáhají při revmatických bolestech a mají povzbuzující účinek.

Citace k rostlinám: Wikipedie

Říční koryto

Na horním toku teče řeka poměrně rychle po dešti a vobě jarního tání se koryto rychle naplní množstvím vody, která vymílá břeh a unáší i velké kusy hornin, Kameny se o sebe převalují, obrušují se a vznikají tzv. VALOUNY.

Na středním toku je koryto širší, voda teče pomaleji a její unášecí schopnost se snižuje. Proto se usazují stále menší OBLÁZKY

Na dolním toku je koryto široké a mělké, voda teče obvykle pomalu, silně převažuje usazovací činnost. Usazují se PÍSEK a JÍL.